

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัด นครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัด นครสวรรค์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัด นครสวรรค์โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการ ทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๑๕ คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประเภทเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบโดยการทดสอบสมมติฐานโดย การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อ พบว่ามีความแตกต่างกันจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ในทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมใน วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะสรุปตามลำดับ ดังนี้

๕.๑.๑. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง ๑๓ – ๑๔ ปี กำลังศึกษาชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๘๐ คน เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดเกยไชยเหนือจำนวน ๘๐ คน อาศัยอยู่กับ บิดา-มารดาจำนวน ๑๑๘ คน มีฐานะทางครอบครัวปานกลางจำนวน ๑๖๒ คน และมีอาชีพเป็น เกษตรกรรมจำนวน ๙๔ คน

๕.๑.๒. ทักษะคตินักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์

นักเรียนมีทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้ออยู่ในระดับมาก

๕.๑.๓. เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์

นักเรียนที่มีเพศ อายุ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โรงเรียน อาศัยอยู่กับ ฐานะทางครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน มีทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๑.๔ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์

ปัญหาอุปสรรคที่มีส่วนใหญ่มากคือตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน หรือแม้กระทั่งผู้บริหารในแต่ละระดับ ยังไม่มีการส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอก

ข้อเสนอแนะ ผู้บริหารตั้งแต่ในระดับจังหวัด คือผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับตำบล หมู่บ้าน และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง ให้งบประมาณสนับสนุน ให้โรงเรียนนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญ เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งจัดให้มีการอบรมพัฒนาแนวคิด จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ โดยจะอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

๕.๒.๑ ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่านักเรียนมีทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม รายด้าน

และรายชื่ออยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในฐานะที่เป็นพุทธมามกะเมื่อพิจารณาเป็นขั้นสามารถที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม รายด้าน และรายชื่ออยู่ในระดับมาก จากการศึกษา พบว่านักเรียนมีความทัศนคติเกี่ยวกับพิธีกรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนได้ปฏิบัติ ตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ**พัชนี วรกวิน**^๑ ได้กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึก ความคิดความเชื่อ หรือแนวโน้มที่พร้อมจะกระทำต่อสิ่งแวดล้อม การตอบสนองในลักษณะ ที่ชอบหรือไม่ชอบ และ**ประภาเพ็ญ สุวรรณ**^๒ ได้กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของ บุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่ บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ยังสอดคล้องกับ**สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ**^๓ ได้ กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นผลผสมผสานของความรู้สึกนึกคิด ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในรูปการประเมินค่าอันอาจเป็นไป ในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรม หนึ่งขึ้น ดังนั้นพฤติกรรมของมนุษย์ก็คือการแสดงออกซึ่งทัศนคติอันเป็นผลมาจากความคิด ความเชื่อ ความรู้ ประสบการณ์ ภูมิหลังและการเรียนรู้ที่ผ่านมาของบุคคลนั้น นอกจากนี้**สุชา จันทรเฒ**^๔ กล่าวว่า การเกิดและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลไว้ ๔ ประการคือ (๑) เกิดจากการเรียนรู้ การ อบรมเลี้ยงดู คำสั่งสอนของบิดามารดา ญาติพี่น้องและผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นบุคคลที่เราได้ใกล้ชิด ที่สุดตั้งแต่วัยเด็กจึงทำให้มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่จะทำให้เกิดความโน้มเอียงไปตามบิดามารดาได้ (๒) เกิดจากความสามารถในการแยกแยะความแตกต่าง คือแยกสิ่งใดดีและไม่ดีซึ่งเด็กผู้ใหญ่จะมีการ กระทำที่แตกต่างกัน จากวัฒนธรรมภายในสังคม จากการที่บุคคลอยู่ในสิ่งแวดล้อมของสังคมซึ่งมี วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สั่งสอนหรือสืบทอดต่อกันมาจากชนรุ่นหนึ่งไปยังชนอีกรุ่นหนึ่งเรื่อย ๆ ไป (๓) เกิด จากประสบการณ์ของบุคคลที่แตกต่างกันออกไป และการศึกษาเป็นการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ต่าง ๆ มากขึ้นเกิดความรู้ความคิดใหม่ ๆ ที่จะส่งผลให้ทัศนคติมีการเปลี่ยนแปลงไป และ (๔) เกิดจาก การเลียนแบบหรือรับเอาทัศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน ที่มาจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ย่อมมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้

^๑ พัทณี วรกวิน, **จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและปฏิบัติการ**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , ๒๕๒๖), หน้า ๗๘.

^๒ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, **ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พระพรต, ๒๕๒๖), หน้า ๑.

^๓ สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ, **พฤติกรรมองค์การทฤษฎีและการประยุกต์**, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔.

^๔ สุชา จันทรเฒ, **จิตวิทยาพัฒนาการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๖), หน้า ๒๔๔ - ๒๔๕.

เช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภา แก้วประดิษฐ์^๕ ได้วิจัยเรื่อง “การเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น” ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ ความเชื่อในศาสนา สถานศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมในพิธีกรรม ยกเว้นปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา และการคบเพื่อน ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการเข้าร่วมในพิธีกรรม ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตน คือ เพศ อาชีพบิดา ความเชื่อศรัทธาในพุทธศาสนา และสถานศึกษายกเว้น ปัจจัยด้าน อายุ ระดับการศึกษา อาชีพมารดา ความเชื่อศรัทธาพระสงฆ์ และการคบเพื่อนซึ่งผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของวัยรุ่น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเรือน เทียรทอง^๖ ได้ศึกษาทัศนคติและความเข้าใจต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโพธิสารพิทยากร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ พบว่า คำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นความจริงตามกฎธรรมชาติ มนุษย์เป็นผู้สามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้ด้วยการศึกษาฝึกหัดพัฒนาทางด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา โดยปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘ ในหมวดปัญญาได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ หมวดศีลได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ หมวดสมาธิได้แก่ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ จนสามารถแก้ปัญหาภายใน (จิตใจ) และภายนอก (สิ่งแวดล้อมต่างๆ) ทั้งของตนเองและของผู้อื่นจนทำให้เกิดความสุขได้ ในส่วนของการศึกษาภาคสนามพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดังตามหลักอริยมรรคมีองค์ ๘

๕.๒.๒ เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากการเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๗ ด้าน คือ เพศ อายุ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โรงเรียน อาศัยอยู่กับฐานะทางครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครองต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วน มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล ๗ ด้านประกอบด้วย เพศ อายุ กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โรงเรียน อาศัยอยู่กับ ฐานะทางครอบครัว และอาชีพของผู้ปกครองไม่แตกต่างกัน เนื่องจากทัศนคติของ

^๕ นิภา แก้วประดิษฐ์ “การเข้าร่วมในพิธีกรรมและการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) ๒๕๔๙.

^๖ บุญเรือน เทียรทอง, ทัศนคติและความเข้าใจต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับอริยมรรคมีองค์ ๘ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโพธิสารพิทยากรเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นความเชื่อ เป็นความรู้สึกรักของนักเรียนที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งสอดคล้องกับ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล^๗ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของทัศนคติไว้ว่า (๑) ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้หรือการได้รับจากประสบการณ์ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (๒) ทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลคล้าเหยียดกับสิ่งเร้า หรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นทัศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ เช่น ถ้านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดวิชาหนึ่ง นักเรียนก็จะสนใจและตั้งใจเรียนวิชานั้น ๆ อย่างมาก และสามารถเรียนได้ดี ตรงกันข้ามหากมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาใดวิชาหนึ่ง นักเรียนก็จะไม่สนใจเรียนวิชานั้น มักจะโดดเรียน เล่นหรือนั่งหลับ และที่สุดก็จะทำคะแนนได้ไม่ดี เป็นต้น (๓) ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component) (๔) ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจจะเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบหรือลบเป็นบวกซึ่งบางครั้งเรียกว่าการเปลี่ยนแปลงทิศทางของทัศนคติ หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย ทัศนคติบางอย่างอาจหยุดเลิกไปได้ (๕) ทัศนคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชน หรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชนหรือสังคมหนึ่งๆ อาจจะมีค่านิยมหรืออุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ดังนั้นค่านิยมเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติจะต้องเปลี่ยนค่านิยม และ (๖) สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทัศนคติของเด็กโดยเฉพาะ ทัศนคติ ต่อความคิด และหลักการที่เป็นนามธรรม เช่น อุดมคติ ทัศนคติต่อเสรีภาพในการพูด การเขียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงจะมีทัศนคติทางบวกสูงจึงทำให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ**ทัศนีย์ บัวระภา^๘** ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ที่มีต่อวัฒนธรรมอีสาน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติต่อวัฒนธรรมอีสานของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๕.๒.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ปัญหาที่พบคือ นักเรียนไม่ค่อยตระหนักถึงความสำคัญของพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร จะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทำให้สิ้นเปลือง เสียเวลา ไม่สนุกสนาน

อุปสรรคที่พบ คือผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ และไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าร่วม

^๗ สุรางค์ ไคว์ตระกูล, **จิตวิทยาการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่๔, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๖๗.

^๘ ทัศนีย์ บัวระภา, ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ที่มีต่อวัฒนธรรมอีสาน, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา**, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

พิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร สังเกตได้จากการจัดอบรม การเข้าค่ายคุณธรรม การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ผู้ปกครองจะไม่ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากจะให้บุตรหลานไว้ใช้งานโดยเฉพาะในวันหยุดสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นยังมีครูบางคนที่ไม่ให้ความร่วมมือและไม่อำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ ควรมีนโยบายที่ชัดเจนของผู้บริหารตั้งแต่ในระดับจังหวัด เขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งจัดให้มีการอบรมพัฒนาแนวคิด จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียนตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่องทัศนคติที่มีต่อพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ๑) ควรมีการกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทางโรงเรียนควรมีใบความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและพิธีกรรม
- ๒) ควรมีการกำหนดนโยบายจัดสถานที่ในการจัดกิจกรรมให้สวยงาม ร่มรื่น เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ๓) ควรมีการกำหนดนโยบายการอบรม เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา เพื่อให้มีความรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ๑) โรงเรียนควรนำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาทุกครั้ง
- ๒) โรงเรียนควรจัดอบรมหรือจัดค่ายคุณธรรมให้กับนักเรียนทุกระดับชั้น ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อสร้างความตระหนัก และพัฒนาทัศนคติที่ดีให้กับนักเรียน
- ๓) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมีพระภิกษุเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนสัปดาห์ละครั้ง
- ๔) นำนักเรียนเข้าร่วมพิธีกรรม ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และจัดกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่นบริจาคโลหิต ทำความสะอาดวัด ที่สาธารณะต่างๆ แม่น้ำ ลำคลอง ปูลูกต้นไม้

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการทำวิจัยเรื่องการศึกษากิจกรรมในพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในโรงเรียนพื้นที่อื่นซึ่งอาจเป็นระดับอำเภอ และจังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ซ้ำกับการวิจัยครั้งนี้

๒) ควรมีการทำวิจัยเรื่องการศึกษากิจกรรมในพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษากับผู้ปกครองนักเรียนตามโรงเรียนต่างๆในเชิงปริมาณและคุณภาพด้วย

๓) ควรมีการทำวิจัยเรื่องกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องให้การสนับสนุนให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาขึ้น เพราะกิจกรรมช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสใช้พลังทางด้านร่างกาย ความคิดและการกระทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อโรงเรียนและต่อประเทศชาติ ดังนั้นผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้านกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาควรให้ความสำคัญในการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในปีต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรศึกษาวิจัยแนวทางการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาแนวใหม่เพิ่มเติมจากการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาจากที่เคยจัดแบบเดิม